

Ärakiri
Ärisaladused on välja jäetud

PEADIREKTOR

Otsus

Tallinn

18.09.2006 nr 43-L

Matusebüroo Kristin OÜ tegevuse uurimiseks alustatud haldusasja nr 2-02/05 menetluse lõpetamine seoses seaduserikkumise tunnuste puudumisega.

1. Haldusmenetluse alustamine

Konkurentsiametisse laekus 19.01.2005 MTÜ Eesti Matusebüroode Liit (edaspidi Matusebüroode Liit) poolt koostatud avaldus haldusmenetluse algatamiseks. Nimetatud avaldus oli esitatud ka Sotsiaalministeeriumile, Tallinna Linnavalitsusele, Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA-le, AS-le Ida-Tallinna Keskhaigla ja Matusebüroo Kristin OÜ-le. Konkurentsiamet alustas haldusmenetluse avalduses sisalduvate asjaolude uurimiseks.

Avalduse esitaja väitel on Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA, AS Ida-Tallinna Keskhaigla, Harjumaal asuvate hooldusasutuste ja Matusebüroo Kristin OÜ tegevus konkurentsi kahjustav ja seadusi rikkuv.

Matusebüroode Liit väitel on Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA ja AS Ida-Tallinna Keskhaigla andnud nende omanduses olevad surnukuurid Matusebüroo Kristin OÜ ainukasutusse. Nimetatud haiglates surnud isikud moodustavad ca 90% Tallinna haiglates surnutest ja nad toimetatakse koheselt peale surma hoiule Matusebüroo Kristin OÜ kasutuses olevatesse surnukuuridesse. Lahkunute omastel, kes soovivad saada arstlikku surmatõendit, palutakse pöörduda tõendi saamiseks surnukuuridesse, mis on Matusebüroo Kristin OÜ kasutuses. Lisaks sellele seatakse lahkunu omaksed ka sundseisu matusebüroode valikul ja neid sunnitakse sõlmima leping matuse korraldamiseks Matusebüroo Kristin OÜ-ga, kuna surnu on juba nende hoiul. Samuti puudub surnukuurides ja haiglates teave teiste matusebüroode kohta ja neid ei tutvustata klientidele Matusebüroo Kristin OÜ töötajate poolt.

Avalduse esitaja väitel on teised matusebürood jäetud ilma võimalusest reklaamida oma tegevust ja hindasid, mistõttu on kahjustatud nende vaba tegevus teenuste turul.

Nimelt puudub surnukuurides ja haiglates teave teiste Tallinna ja Harjumaa matusebüroode kohta.

Matusebüroode Liit väitel on Matusebüroo Kristin OÜ sõlminud lepinguid ja kokkuleppeid Tallinnas ja Harjumaal asuvate hooldusasutustega (nt. Iru Hooldekodu, Magasini tn hooldushaigla, Järve haigla), mille alusel transporditakse nendes asutustes surnud isikud Matusebüroo Kristin OÜ surnukuuridesse. Alates 2003. aastast tohib Magasini tn hooldushaiglas surnud isikute transpordiks kasutada ainult Matusebüroo Kristin OÜ surnutransporti.

Samuti on avaldaja väitel Iru Hooldekodu sõlminud klientidega lepingud, mille kohaselt on lahkunu transpordiks hooldekodust ja matuste korraldamiseks võimalik kasutada vaid Matusebüroo Kristin OÜ poolt pakutavaid teenuseid, millele viitavad ka Iru Hooldekodu poolt klientidega sõlmitud ülalpidamise (matuseteenuse kokkuleppe) lepingu punktid 6.1 ja 6.2, mille kohaselt on ettenähtud lahkunu transport, jahutuskambris hoidmine ja matuste korraldamine Hooldekodu poolt Matusebüroo Kristin OÜ kaudu.

Avalduse esitaja palub Konkurentsiametil eeltoodu alusel alustada menetlust seoses võimaliku konkurentsiseaduse rikkumisega ning võtta tarvitusele meetmed seaduse rikkumise lõpetamiseks.

2. Haldusmenetluse sisu

Haldusmenetluse eesmärgiks oli analüüsida Harjumaal matuseteenust pakkuvate ettevõtjate tegevust ning vajadusel võtta tarvitusele meetmeid konkurentsi kaitsmiseks juhindudes konkurentsiseaduse (KonKS) §-st 55.

3. Menetlusosalised

Taotluse esitaja: MTÜ Eesti Matusebüroode Liit

Asukoht: Pärnu mnt 67a-210

Tallinn 10134

Registrikood: 80199984

Tegevusala: koondada matuseteenuseid pakkuvaid ettevõtjaid

Haldusakti adressaat: Matusebüroo Kristin OÜ

Asukoht: Ravi 18

Tallinn 10138

Registrikood: 10405123

Tegevusala: matuseteenuste osutamine

4. Faktilised asjaolud ja tõendid

28.01.2005 saatis Matusebüroo Kristin OÜ Konkurentsiametile ja teistele Matusebüroode Liit avalduse saanud ametkondadele selgituse avalduses toodud asjaolude kohta. Oma kirjas avaldab Matusebüroo Kristin OÜ kahtlust

haldusmenetluse algatamise vajalikkusest. Matusebüroo Kristin OÜ väitel toimib konkurents matuseteenuste osutamise turul. Oma väidet põhjendab ta sellega, et surnukambriteenust pakuvad Tallinnas lisaks nendele ka Tallinna Matusebüroo OÜ, Forsius Holding OÜ ja Tallinna Krematooriumi AS ning surnu säilitamiseks ei pea kasutama sama haigla surnukambrit, kuhu surnu on algselt transporditud. Samuti hooldusasutustega sõlmitud lepingute korral ei ole lahkunu omaksed sundseisus surnukambri valikul ja matuseteenuste tellimise osas. Juba enne surma saab igaüks ise või ta lähedased, teha matuseteenuse kokkuleppe, mille alusel toimitakse surmajuhtumi korral. Matusebüroo Kristin OÜ väidab, et ainult pooltele nende halduses olevatele surnukambrite surnutele vormistavad nemad täielikult või osaliselt matused. Näitena toob Matusebüroo Kristin OÜ 2004.a detsembrikuu, kus nende surnukambrites oli 270 surnut ja matuseid korraldati 152 surnule. Matusebüroo Kristin OÜ väitel Tallinna kolmest matusebüroost ei kuulu Matusebüroode Liitu kaks matusebürood, nendeks on Matusebüroo Kristin OÜ ja Forsius Holding OÜ.

11.02.2005 saatis Konkurentsiamet teabenõude nr 2-04.09/140 Politseiametile, milles sooviti teavet, kuidas toimub surmajuhtumi korral hukkunu toimetamine sündmuskohalt surnukuuri ning millise ettevõtja käest tellitakse transport ja millisesse surnukuuri hukkunu viiakse.

01.03.2005 saabunud Põhja Politseiprefektuuri vastusest selgub, et Põhja Politseiprefektuuris reguleerib surmajuhtumite puhul politseinike tegevust "Surmajuhtumitega seonduva politseitöö läbiviimise kord", millest lähtuvalt toimub hukkunu surnukuuri toimetamiseks transpordi tellimine prefektuuri juhtimiskeskuse vahendusel Häirekeskuse või Tallinna abitelefoni kaudu. Töökorralduslikult ei ole määratud, millise matusebüroo teenust kasutada ning selle võivad vabalt valida hukkunu omaksed. Erandiks on Tallinna linna territooriumil vägivaldselt, õnnetuse tagajärjel või avalikus kohas (välja arvatud meditsiinasutustes ja liiklusõnnetustes) surnud isikute transport, mille puhul tellitakse transpordivahend Matusebüroo Kristin OÜ-lt. Surnud toimetatakse ekspertiisi läbiviimiseks Tallinnas Ravi tn 18 asuvasse surnukambritesse. Tallinna Kommunaalameti ja Matusebüroo Kristin OÜ vahel on sõlmitud töövõtuleping, mis kehtis 2005. aasta lõpuni.

19.05.2006 pöördus Konkurentsiamet e-kirja teel Põhja Politseiprefektuuri poole selgituste saamiseks, kuidas on 2006.aastal Tallinna territooriumil reguleeritud vägivaldsete surmajuhtumite korral surnud isikute transport.

23.05.2006 e-kirja teel saabunud Põhja Politseiprefektuuri vastusest selgub, et 2006 aasta aprillikuust transpordib Tallinna linnas avalikus kohas vägivaldselt või õnnetuse tagajärjel surnud isikud Tallinna Matusebüroo OÜ. Transpordi vajadusel võtab Põhja Politseiprefektuur kontakttelefonil ühendust bürooga.

11.02.2005 saatis Konkurentsiamet teabenõude nr 2-04.09/140 Rannapere Pansionaat AS-ile, Harku Hooldekodule, Iru Hooldekodule, Rae Hooldekodule, Kuusalu Eakate Kodule, Oru Vanadekodule, Paunküla Hooldekodule, Munalaskme Hooldekodule ja Kursana Eesti OÜ-le, kus sooviti teavet transpordi kohta surmajuhtumi puhul, sealhulgas, kellelt tellitakse transport ja millisesse surnukuuri surnu viiakse. Samuti sooviti saada teavet hooldusaluse esindaja valikuvõimaluse kohta matuseteenuste tellimiseks surmajuhtumi korral.

17.02.2005 saabunud Rannapere Pansionaadi AS-i vastusest selgub, et hoolealuse surma korral järgitakse omaste poolt antud soovi, millisesse surnukuuri surnu soovitakse saata. Viimase 6 aasta jooksul on hoolekandeesutus ise korraldanud ühe surnu surnukuuri saatmise ja matused.

17.02.2005 saabunud Rae Hooldekodu vastusest selgub, et teenuse ostja valib ise, millise matusebüroo teenust kasutab. Kui hooldusalusel matjad puuduvad, tellitakse transport Matusebüroo Kristin OÜ-lt või Tallinna Krematooriumi AS-lt ning surnud tuhastatakse Tallinna Krematooriumis. Suremus Rae hooldekodus on aastas umbes 2-3 inimest.

17.02.2005 saabunud Harku Hoolekodu vastusest selgub, et nende asutuses teavitatakse surmajuhtumi korral koheselt omakseid, kes seejärel valivad endale sobiva transpordi ja matusebüroo. Ainsa 10 aasta jooksul korraldatud matuse puhul, mis oli hooldekodu korraldada, kasutati krematooriumi teenust. Hooldekodu ei ole sõlminud ühegi matusebürooga lepingut.

25.02.2005 saabunud Munalaskme Hooldekodu vastusest selgub, et surmajuhtumi korral teavitatakse omakseid/esindajat juhtunust ja lepitakse kokku järgnevates toimingutes arvestades omaste soovidega. Hoolealuse surma korral on hoolealuse esindajal võimalus valida sobiv transport ja surnukuur. Munalaskme Hooldekodu on Nissi valla allasutus. Nissi valla hoolealuse surma korral lähtutakse Nissi valla ja Matusebüroo Kristin OÜ vahel sõlmitud lepingust, mis reguleerib avalikus kohas, vägivaldselt ja õnnetuste tagajärjel surnud isikute transporti Nissi valla territooriumil. Leping on sõlmitud aastase tähtajaga.

28.02.2005 saabunud Kursana Eesti OÜ vastusest selgub, et surmajuhtumi korral teavitatakse omakseid/esindajat juhtunust ning vastavalt nende soovile viiakse lahkunu sinna, kuhu on soovitud ja selle firma transpordiga, milles igal üksikjuhul kokku lepitakse. Kui omaksed puuduvad, siis organiseerib surnute transpordi matusebüroo Forsius Holding OÜ, vastavalt Kursana Eesti OÜ ja Forsius Holding OÜ vahel sõlmitud lepingule.

01.03.2005 saabunud Iru Hoolekodu vastusest selgub, et surmajuhtumi korral lähtutakse eelnevalt kokkulepitud hooldusaluse või hooldusaluse esindaja soovist ning transpordi tellimine ja morgi valik toimub vastavalt sellele. Kui hooldusalusel matjad puuduvad, korraldab matused Iru Hooldekodu, ostes matuseteenust Matusebüroo Kristin OÜ-lt, mis toimub keskmiselt 20 juhul aastas. Iru Hooldekodul on olemas informatsioon erinevate matusebüroode kohta, millega on võimalik vajadusel tutvuda. Hooldusaluse esindajal on õigus ja võimalus ise valida matuseteenuse osutaja, transport ja morg. Iru Hooldekodu ülalpidamislepingus oli kuni 2005. aastani punkt, mille kohaselt kuulus kliendi esindaja kulutuste hulka lahkunu transportimine hooldekodust Matusebüroo Kristin OÜ morgi ja jahutuskambris hoidmine. Alates 2005. aasta veebruarikuust on ülalpidamislepingus surnutranspordi ja külmkambrini teenust osutava ettevõtja koht jäetud tühjaks ja iga konkreetse lepingu puhul täidetakse see vastavalt kliendi soovile.

18.03.2005 saabunud Paunküla Hooldekodu vastusest selgub, et üldjuhul ei kasutata Tallinna surnukuuride teenust. Vajadusel omaksed valivad sobiva transpordi,

surnukuuri ja matusebüroo. Tavaliselt hooldekodu riietab, paneb kirstu ja hoiab oma ruumides kuni matusteni.

21.03.2005 saabunud Kuusalu Eakate Kodu vastusest selgub, et kuna nad asuvad Kuusalu kirikust ja kabelist 30 meetri kaugusel ei ole neil surnute transpordiga probleeme. Hooldusaluse surma puhul hooldusaluse esindajal on alati võimalus ise valida sobiv transport ja surnukuur.

24.03.2005 saabunud Oru Vanadekodu eest vastanud Kose Vallavalitsuse vastusest selgub, et Oru Vanurite Kodu on Kose valla eelarvest finantseeritav valla allasutus. Oru Vanurite Kodus on 15 kohta. Surnute transport Oru Vanurite kodust on korraldatud hooldusaluse seadusliku esindaja poolt, kes valib endale sobiva ettevõtja, kelle käest ta tellib transpordi ning otsustab millisesse surnukuuri surnu viiakse. Kui omaksed puuduvad korraldab surnute transpordi ja matuse Kose kalmistu, nimelt on Kose kalmistu valla eelarvest finantseeritav ja omab surnute veoks vastavat autot. Kose vald on viimase 10 aasta jooksul korraldanud ühe matuse, kus hooldusalusel matjad puudusid. Avalikus kohas, vägivaldselt, avariide ja õnnetuste tagajärjel surnud isikute äravedu Kose valla territooriumilt toimub Matusebüroo Kristin OÜ poolt vastavalt sõlmitud aastase tähtajaga lepingule.

23.02.2005 pöördus Matusebüroode Liit Konkurentsiametisse kirjaga, milles juhitakse tähelepanu Eesti Kohtuarstliku Ekspertiisbüroo surnukuuri vastuvõtuaktile ja volikirjadele, millega antakse volitus Matusebüroo Kristin OÜ töötajale matusega seotud toimingute teostamiseks, surnu ja arstliku surmatõendi vastu võtmiseks.

10.03.2005 saatis Matusebüroode Liit Konkurentsiametile koopia Sotsiaalministeeriumi ja Andmekaitse Inspeksiooni vastustest avaldusele, millega Matusebüroode Liit pöördus Sotsiaalministeeriumi poole seoses arstliku surmatõendi vormistamise ja matuse läbiviimise küsimustega. Sotsiaalministeeriumi kirja koopiast selgub, et puudub selge regulatsioon, mis käsitleks arstliku surmatõendi väljastamist, ent vastav seaduseelnõu on ettevalmistatud. 01.01.2006 jõustus surma põhjuse tuvastamise seadus, millega kehtestati arstliku surmatõendi väljastamise regulatsioon, mis peaks tekkinud probleemid välistama. Samuti on matusekorralduse alast regulatsiooni ette valmistamas Siseministeerium. Andmekaitse Inspeksiooni vastusest selgub, et Ida-Tallinna Keskhaigla AS oli veebruariks 2005.a otsustanud arstlike surmatõendite edastamise Matusebüroo Kristin OÜ-le lõpetada ning surmatõendeid lahkunu omastele väljastavad raviarstid ja patoloogid.

15.02.2005 saatis Konkurentsiamet teabenõude nr 2-04.09/149 Põhja-Eesti Regionaalhaiglale, Lääne-Tallinna Keskhaiglale ja Ida-Tallinna Keskhaiglale. Teavet paluti surnukambrite arvu ja asukoha kohta, selgitada paluti surnute transpordiga seonduvat. Turu situatsioonist ettekujutuse saamiseks paluti teavet surnukambrite rentnike, rendilepingute ja rendilepingu tingimuste kohta.

07.03.2005 saabunud Lääne-Tallinna Keskhaigla vastusest teabenõudele nr 2-04.09/149 selgub, et Lääne-Tallinna Keskhaiglal on üks surnukamber, aadressil Paldiski mnt 68, mis on antud rendile tähtajatult OÜ-le Tallinna Matusebüroo. Rentnik valiti Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti poolt läbi viidud enampakkumise teel. Surnute transportimisel surnukambrite asukoha valik sõltub haigla koosseisu kuuluvate statsionaarsete raviüksuste asukohast ja lahangu vajadusest. Lahangud

toimuvad Ida-Tallinna Keskhaiglas ja Põhja-Eesti Regionaalhaiglas. Haigla allüksused tellivad surnute transpordi sõltuvalt surnukambrite asukohast ja transporditeenust osutavad Matusebüroo Kristin OÜ ja OÜ Tallinna Matusebüroo. Juhul kui lahkamine ei ole vajalik, on surnu omastel või esindajal võimalus ise valida sobiv surnu transport ja surnukamber. Statsionaarsete raviüksustena kuuluvad Lääne-Tallinna Keskhaigla koosseisu Merimetsa nakkuskeskus, Meremeeste haigla, Pelgulinna haigla, Pelgulinna sünnitusmaja ja Nõmme haigla.

09.03.2005 saabunud Ida-Tallinna Keskhaigla vastusest teabenõudele nr 2-04.09/149 selgub, et Ida-Tallinna Keskhaiglal on üks surnukamber, aadressil Ravi tn 18, mis on antud tähtajatult üürile Matusebüroo Kristin OÜ-le. Haigla valis lepingupartneri põhiseadusega tagatud lepinguvabaduse põhimõtteid järgides. Ida-Tallinna Keskhaigla koosseisu kuuluvad statsionaarsed raviüksused aadressidel Ravi 18, Pärnu mnt 104, Lasnamäe 8, Hariduse 6, Energia 8 ja Magasini 29. Ida-Tallinna Keskhaigla struktuuriüksustes surnute hoidmiseks vastavad ruumid puuduvad, seega kõik haiglas surnud patsiendid toimetatakse Ravi tn 18 asuvasse patoloogikumi. Transporditeenuse osutamiseks on Ida-Tallinna Keskhaiglal sõlmitud leping Matusebüroo Kristini OÜ-ga. Haigla allüksused ei ole iseseisva juriidilised isikud, seetõttu puudub neil õigus iseseisvalt tehinguid teha s.h sõlmida iseseisvalt lepinguid transporditeenuse tellimiseks.

11.03.2005 saabunud Põhja-Eesti Regionaalhaigla vastusest teabenõudele nr 2-04.09/149 selgub, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla koosneb 7 korpusest: Mustamäe korpus, Hiiu korpus (Eesti Onkoloogiakeskus, Dermatoveneroloogia osakond, Kutsehaiguste osakond), Kivimäe korpus, Kivimäe korpuse Kose osakond, Keila korpus, Tallinna Psühhiaatrikliinik ja Arstlik Perenõuandla. Mustamäe korpuse ja Keila korpuse surnukambrid on antud tähtajatult üürile Matusebüroo Kristin OÜ-le ja Hiiu korpuse surnukambrid on antud tähtajatult üürile matusebüroole Forsius Holding OÜ. Surnukambrite üürileandmisel ei toimunud avalikku enampakkumist. Lähtuti majandusliku otstarbekuse põhimõttest, kuna Matusebürool Kristin OÜ-l on ainsana tänasel päeval võimalik osutada Regionaalhaiglale vajalikku lahanguabilise teenust. Uus riigihange üürilepingute sõlmimiseks on ettevalmistamisel ja pakkumisi saavad esitada kõik soovijad. Palatitest surnute äraviimine on haigla kohustus ja seda tuleb teha võimalikult lühikese aja jooksul. Riigihanke nr SAPER-161003 tulemustest lähtuvalt on leping surnute transpordiks sõlmitud Matusebüroo Kristin OÜ-ga, kes transpordib surnud haigla surnukambritesse, kus Matusebüroo Kristin OÜ kohustub hoidma surnut tasuta kuni lahangule või surmatõendi väljastamisele järgneva päevani. Lähedastel on võimalik selle aja jooksul surnu transportida neile sobivasse surnukambrisse.

05.04.2005 pöördus Konkurentsiamet kirjaga nr 2-01.09/311 Tallinna Kommunaalameti poole juhtumi asjaolude täpsemaks selgitamiseks küsimusega, kuidas toimus Tallinna linna territooriumil vägivaldselt ja õnnetuse tagajärjel või avalikus kohas surnud isikute transpordi korraldava äriühingu valik.

25.04.2005 saabus vastus kirjale nr 2-01.09/311 Tallinna Keskkonnaametist kuna Tallinna Kommunaalameti ülesanded surnute veo korraldamisel on linnavalitsuse ametite reorganiseerimise käigus läinud üle Tallinna Keskkonnaametile. Vastusest selgub, et Tallinna Kommunaalamet on korraldanud riigihanke Tallinna linna territooriumil surnud isikute transpordiks, millele prima pakkumise esitas

Forsius Holding OÜ	[...]	[...]	[...]	[...]	[...]	+2,2
Kokku		[...]	[...]	[...]	[...]	

03.06.2005 pöördus Konkurentsiamet e-kirja teel Tallinna Krematooriumi AS-i poole selgituste saamiseks võimalike erinevuste kohta vahendajatele pakutavate tuhastamishindade osas.

05.06.2005 Tallinna Krematooriumi AS saabunud vastusest nähtub, et neil on välja kujunenud partneritega erinevad koostöösuhted ning sellest lähtuvalt on kujunenud ka äriühingute vahelised hinnasuhted. Esimesed koostöö suhted tekkisid Tallinna Krematooriumi AS-il Tallinna Matusebüroo OÜ-ga 1992. aastal. Tallinna Matusebüroo OÜ pakub Tallinna Krematooriumi AS-ile soodushinnaga kirste, surnutransporti, morgiteenuseid, lilli ja hauakive. Tallinna Krematooriumi AS pakub Tallinna Matusebüroo OÜ-le soodushinda tuhastamise osas. Soodushinda tuhastamise osas pakub Tallinna Krematooriumi AS ka teistele matusebüroodele olenevalt vastu saadavatest soodustustest. Matusebüroo Kristin OÜ ei tee soodustusi Tallinna Krematooriumi AS-ile ja seetõttu ei ole võimalik teha omapoolseid soodustusi Tallinna Krematooriumi AS-il Matusebüroo Kristin OÜ-le.

31.08.2005 saatis Matusebüroo Kristin OÜ kaebuse Konkurentsiametile, millega palutakse täiendavalt kontrollida Tallinna Krematooriumi AS-i tegevuse vastavust konkurentsiseadusega. Teistkordselt viidati hindade erinevusele Tallinna Krematooriumi AS-i poolt oma klientidele pakutavate teenuste puhul. Samuti on Matusebüroo Kristin OÜ arvates vaja täiendada matuseteenuseid puuduvat seadusandlikku regulatsiooni.

09.09.2005 pöördus Konkurentsiamet kirjaga Tallinna Ettevõtlusameti poole selgitamiseks, kas ja milliseid võimalikke piiranguid esineb krematooriumi rajamisel Tallinnas ning millised kooskõlastused on vajalikud vastava tegevusloa saamiseks.

19.09.2005 saabunud Tallinna Ettevõtlusameti vastusest nr 2-5/883 selgub, et krematooriumi tegutsemise õiguslik alus on registreerimine riiklikus majandustegevuse registris. Registreerimine toimub ettevõtja taotluse alusel ja ei vaja kooskõlastusi. Tegevusluba ei ole nõutav. Krematooriumi ehitamine toimub vastavalt ehitusseaduses ja planeerimisseaduses ettenähtud korrale. Ehitusprojekti vajalikud kooskõlastused määratakse olenevalt konkreetsetest tingimustest.

09.09.2005 pöördus Konkurentsiamet Matusebüroo Kristin OÜ ja Matusebüroode Liit poole vajadusega saada selgitusi matuseteenuste turul toimuva kohta.

15.09.2005 saabunud Matusebüroode Liit vastusest selgus, et matusebürood ei paku ühtlast hinda, st Matusebüroode Liit ei nõua oma liikmetelt ühtset hinda, see ei ole nende ülesanne. Matusebüroode Liit tegutseb eelkõige tarbija huvides. Neljast suuremast Tallinna matusebüroost kaks kuuluvad MTÜ-sse ja kolmas on ootaval seisukohal ja üks ei soovi osaleda Matusebüroo Liit tegevuses. Matusebüroo Liidul on raske hinnata, miks tehakse soodushindasid kahe juriidilise isiku vahel, eelkõige peaks seda uurima antud kahe firma juhatuselt. Matusebüroode Liit on seisukohal, et Tallinna Krematooriumi AS-i võimsus on küllaldane. Puuduvad pretensioonid

tarbijatelt ning kui suureneb tuhostamisteenuse ost on võimalik ka tuhostamishinda langetada.

28.09.2005 saabunud Matusebüroo Kristin OÜ vastusest selgub, et Tallinna Krematooriumi AS lõpetas neile tuhostamise soodushinna andmise 2003. aasta aprillikuust, mille kohta edastati neile ka teade kirjalikus vormis eelnevate läbirääkimiste ja mõtete vahetamiseta. Matusebüroo Kristin OÜ huvi saada soodsamat hinda Tallinna Krematooriumi AS on kahjuks ühepoolne ja koostöö arendamine on olnud viljatu. Matusebüroo Kristin OÜ on seisukohal, et praegune olukord tuhostamise turul Tallinnas oleks täiesti välistatud kahe krematooriumi olemasolu korral.

19.09.2005 pöördus Konkurentsiamet täiendava teabenõudega Matusebüroode Liit poole vajadusega saada matuseteenuseid pakkuvate ettevõtjate ühendusorganisatsiooni arvamust matuseteenuste turul toimuva kohta.

22.09.2005 saabunud Matusebüroode Liit vastusest nr 2-04.09/780 selgub, et Matusebüroode Liit eesmärk on koondada matuseteenuseid pakkuvad suuremad ettevõtjad, lahendada liidu liikmete probleeme ja ühiselt arenedes pakkuda tarbijatele paremat teenust. Matusebüroo Liidu hinnangul võib olla Tallinna Krematooriumi AS-il erikokkulepped matusebüroodega, kuna ka Tallinna Krematooriumi AS ostab teenuseid teistelt matusebüroodelt, st teineteisele teenuseid osutavad partnerid teevad omavahel hinnasoodustusi. Matusebüroode Liit arvamuse kohaselt on krematooriumi ehitus jõukohane paljudele ettevõtjatele, investeringute minimaalpiiriks on 2-3 miljonit krooni. Matuseteenuste turg on avatud kõigile ettevõtjatele. Probleemaatiline võib olla inimeste leidmine, kes soovivad antud valdkonnas töötada.

26.09.2005 pöördus Konkurentsiamet korduva teabenõudega Matusebüroode Liit poole, milles paluti esitada MTÜ liikmete nimekiri, koos ettevõtjate tegevusalade ja tegevuspiirkondade ja kontaktandmetega.

04.10.2005 saabunud Matusebüroode Liit vastuses on ära toodud MTÜ liikmete nimekiri, mida MTÜ loeb ärisaladuseks.

30.09.2005 edastas Tallinna Krematooriumi AS Konkurentsiametile teadmiseks kirja, kus on kommenteeritud neile saadetud Matusebüroode Liidu poolt vahendatud kirja, mis sisaldas Matusebüroo Kristin OÜ kaebust.

14.02.2006 edastas Tallinna Kommunaalamet Konkurentsiametile koopia vastuskirjast Matusebüroode Liit, milles informeeriti kirja saatjat, et Tallinna Linnavalitsuse reorganiseerimise käigus toimunud ümberkorraldustest lähtuvalt kuulub alates 01.01.2006 Tallinna Kommunaalameti põhitegevuse valdkonda muuhulgas Tallinna ajalooliste kalmistute hoolduse, omasteta või tundmatu isiku matmise ja sündmuskohalt surnute veo korraldamine.

5. Õiguslik hinnang

Haldusmenetluse eesmärgiks oli analüüsida Matusebüroo Kristin OÜ tegevuse vastavust KonkS § 4 lg 1 p-le 1 ja § 16-le matuseteenuste turul.

5.1 Kaubaturu määratlus

Konkurentsiseaduse § 3 lg-s 1 on sätestatud, et kaubaturg on hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muuhulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Matuseteenuste turul on kaubaks (teenuseks), mida müüakse, kõik matuseteenused, sealhulgas surnu transport, säilitamine, surnu korrastamine, rituaalteenus, matusearvete müük, matmisviisile vastavalt, kas hauda sängitamine või tuhastamine ja peielaua korraldamine.

Konkureerivateks ettevõtjateks matuseteenuste turul Tallinnas ja selle lähiumbruses Harjumaal on Matusebüroo Kristin OÜ, Tallinna Matusebüroo OÜ, Forsius Holding OÜ ja Tallinna Krematooriumi AS.

Haldusmenetluse raames kogutud informatsioonist (tabel lk 7) nähtub, et matuseteenuse turul omas Matusebüroo Kristin OÜ käibe põhjal arvestatult 2004.aastal 41,4% turuosa ja aasta varem oli tema turuosa olnud 43,6%; Tallinna Krematooriumi AS omas 2004.a [...] turuosa (hinnanguliselt [...]); Tallinna Matusebüroo OÜ 2004.a [...] turuosa (hinnanguliselt [...]) ja Forsius Holding OÜ [...] turuosa (hinnanguliselt [...]). Eelloetletud ettevõtjad asuvad kõik Tallinnas ning kõigilt on võimalik osta matuseteenuseid nii tuhastamismatuse ja hauamatuse tarvis. Matuseteenuste käivate alusel arvestatud matusebüroode turuosade võrdlusest selgub, et 2004.a võrreldes 2003.a on turuosa kõige rohkem vähenenud, s.o 2,2% Matusebürool Kristin OÜ-l. Tallinna Krematooriumi AS-i turuosa matuseteenuste turul on vähenenud 0,8% ja samapalju on suurenenud Tallinna Matusebüroo OÜ turuosa. Kõige hiljem, s.o 2001.a mais matuseteenuste turule sisenenud Forsius Holding OÜ turuosa tõusis 2004.a võrreldes 2003.a 2,2%, mis näitab, et matuseteenuste turul ei eksisteeri olulisi barjääre ja uutel ettevõtjatel on võimalik sellele turule siseneda. Teenused, mida matusebürood pakuvad on põhimõtteliselt samased. Kõik ettevõtjad pakuvad surnu viimsele teekonnale saatmisega seonduvaid teenuseid, mille lõppeesmärgiks on surnu matmine. Tarbijal on ühelt matuseteenust osutavalt ettevõtjalt võimalik osta kõik surnu ärasaatmiseks vajalik, samuti on võimalik osta erinevaid matuseteenuseid erinevatelt matuseteenust osutavatelt ettevõtjatelt. Seega on ostja seisukohast lähtuvalt erinevate matusebüroode ja Tallinna Krematooriumi AS-i poolt pakutavad matuseteenused omavahel asendatavad ja seda nii hinna, kvaliteedi, realiseerimis- ning kasutustingimuste poolest.

5.2 Konkurentsiolekord matuseteenuste turul

Matusebüroode Liit avalduses nimetatud surmatõendite probleem on lahenduse saanud 01.01.2006 jõustunud surma põhjuse tuvastamise seadusega, mille § 8 kehtestab arstliku surmatõendi väljastamise regulatsiooni. Samuti on matusekorralduse alast regulatsiooni ette valmistamas Siseministeerium.

KonkS § 4 lg 1 p 1 kohaselt on keelatud konkurentsi kahjustava eesmärgi või tagajärjega ettevõtjatevaheline kokkulepe, kooskõlastatud tegevus ja ettevõtjate ühenduse otsus, mille tagajärjel toimub otsene või kaudne kolmandate isikute suhtes hinna- ja muude kauplemistingimuste kindlaksmääramine, sealhulgas kauba hinna, tariifi, tasu, juurde, alla- või täiendava mahahindamise abonement-, lisa- või täiendava tasu, intressimäära, rendi või üüri määramine.

Matusebüroode Liit avalduses on väide, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA ja AS Ida-Tallinna Keskhaigla on andnud nende omanduses olevad surnukuurid Matusebüroo Kristin OÜ ainukasutusse ja tulenevalt sellest seatakse lahkunu omaksed sundseisu matusebüroode valikul, kuna ca 90% Tallinna haiglate surnutest toimetatakse koheselt peale surma hoiule Matusebüroo Kristin OÜ surnukuuridesse.

Haldusmenetluse raames kogutud informatsioonist nähtub, et Põhja-Eesti Regionaalhaigla koosneb 7 korpusest. Näiteks Keila korpuse surnukambriid on antud tähtajatult üürile Matusebüroo Kristin OÜ-le ja Hiiu korpuse surnukambriid on antud tähtajatult üürile matusebüroole Forsius Holding OÜ. Surnukambrite üürileandmisel ei toimunud avalikku enampakkumist. Üürileandmisel lähtuti majandusliku otstarbekuse põhimõttest, kuna Matusebürool Kristin OÜ on ainsana tänasel päeval võimalik osutada Regionaalhaigla vajalikku lahanguabilise teenust. Viimati nimetatud haiglal on uus riigihange üürilepingute sõlmimiseks ettevalmistamisel ja pakkumisi saavad esitada kõik soovijad.

Ida-Tallinna Keskhaigla on ühe surnukambri, aadressil Ravi tn 18 andnud tähtajatult üürile Matusebüroo Kristin OÜ-le. Haigla valis lepingupartneri põhiseadusega tagatud lepinguvabaduse põhimõtteid järgides. Transporditeenuse osutamiseks on Ida-Tallinna Keskhaiglal sõlmitud leping Matusebüroo Kristini OÜ-ga. Haigla allüksused ei ole iseseisvad juriidilised isikud, seetõttu puudub neil õigus iseseisvalt tehinguid teha s.h sõlmida iseseisvalt lepinguid transporditeenuse tellimiseks.

Lääne-Tallinna Keskhaigla on ühe surnukambri andnud rendile tähtajatult OÜ-le Tallinna Matusebüroo. Rentnik valiti Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti poolt läbi viidud enampakkumise teel. Surnute transportimisel surnukambrite asukoha valik sõltub haigla koosseisu kuuluvate statsionaarsete raviüksuste asukohast ja lahangu vajadusest. Haigla allüksused tellivad surnute transpordi sõltuvalt surnukambrite asukohast ja transporditeenust osutavad Matusebüroo Kristin OÜ ja OÜ Tallinna Matusebüroo.

Menetluse käigus kogutud teabest nähtub, et ühte surnukuuri ei ole majanduslikult otstarbekas rentida samaaegselt mitmele matusebüroole ja haiglad on lähtunud surnukuuride väljaüürimisel eelkõige majanduslikust otstarbekuse põhimõttest, sest rendileandmisega on rendilevõtjatele kehtestatud ka investeerimiskohustused. Menetluse käigus selgus, et surnukuure antakse rendile ka konkursside korraldamise korras, mis annab võimaluse kõigile matusebüroodele oma pakkumiste esitamiseks.

Samas ei tähenda surnu transportimine ühte surnukuuri kohustust kasutada selle sama matusebüroo teisi teenuseid. 28.01.2005 Konkurentsiametile laekunud Matusebüroo Kristin OÜ kirja vastusest selgus, et 2004 aasta detsembrikuus transporditi nende surnukambritesse 270 surnut, kuid matuseid korraldati 152 korral.

Matusebüroode Liit väidab avalduses, et Matusebüroo Kristin OÜ on sõlminud lepinguid ja kokkuleppeid Tallinnas ja Harjumaal asuvate hooldusasutustega (nt Iru Hooldekodu), mille alusel transporditakse nende asutustes surnud isikud Matusebüroo Kristin OÜ surnukambritesse, ning et Iru Hooldekodu on sõlminud hoolealustega lepinguid, mille kohaselt on lahkunu transpordiks hooldusasutusest ja matuste korraldamiseks võimalik kasutada vaid eelpoolnimetatud matusebüroo poolt pakutavaid teenuseid.

Iru Hooldekodu puhul on tegemist Tallinna linna allasutusega ja seetõttu Tallinna linna hoolealuse surma korral, kui hoolealusel matjad puuduvad, ostab Iru Hooldekodu matuseteenust Matusebüroo Kristin OÜ-lt. Selliseid surmajuhtumeid esineb keskmiselt 20 juhul aastas. Teabenõuete vastusest selgus, et Tallinnas (Harjumaal) on umbes 5000 matust aastas. Iru Hooldekodus oli omasteta matuseid 20 juhul, mis moodustab 0,4% kogu matuste hulgast. Selline Matusebüroo Kristin OÜ-le antud õigus 0,4% ulatuses matuseteenuse osutamiseks ei kahjusta konkurentsi matuseteenuste turul. Alates 2005.a on Iru Hooldekodu ülalpidamise lepingus surnutranspordi ja külmkambrini teenust osutava ettevõtja rida jäetud tühjaks ja iga lepingu puhul täidetakse see vastavalt kliendi valikule matusebüroo kohta.

Konkurentsiameti poolt haldusmenetluse raames kogutud tõenditest nähtub, et hooldekodudes hoolealuse surma korral on hoolealuse esindajal võimalus ise valida sobiv transport ja surnukuur. Erandiks võib lugeda surmajuhtumeid, kus hoolealustel/isikutel puuduvad omaksed, siis tellitakse transport vastavalt matusebüroolt, kellega raviautus või hooldusasutus on sõlminud lepingu. Nii toimitakse ka Tallinna linna territooriumil vägivaldselt, õnnetusjuhtumi tagajärjel või avalikus kohas surnud isikute transpordi puhul, kus transporditeenus tellitakse vastavalt riigihanke võitnud matusebüroolt. Nimelt 2006. aasta jaanuarikuust tellib Põhja Politseiprefektuur Tallinna linna territooriumil vägivaldselt, õnnetuse tagajärjel või avalikus kohas surnud isikute transpordi Tallinna Matusebüroo OÜ-lt. Transpordi vajadusel võtab Põhja Politseiprefektuuri juhtimiskeskus ühendust Tallinna Matusebüroo OÜ kontakttelefoniga.

Kaebuses Matusebüroode Liit väidab, et surnukuurides ja haiglates puudub teave teiste matusebüroode kohta ning, et sellega on kahjustatud teiste matusebüroode tegevust matuseteenuste osutamise turul. Surnukuuride rentnikud, kui omavahel konkureerivad ettevõtjad, ei ole kohustatud levitama/reklaamima teiste ettevõtjate teenuseid/toodangut. Samas ei ole haiglatel kohustust levitada/reklaamida matusebüroode poolt osutatavaid teenuseid, sellekohase informatsiooni saavad inimesed Tallinna linna abitelefoni numbrilt 1345. Matuseteenuseid osutavad Tallinna linnas ja selle lähiümbruses järgmised ettevõtjad Tallinna Krematooriumi AS, Matusebüroo Kristin OÜ, Forsius Holding OÜ ja Tallinna Matusebüroo OÜ.

Eeltoodust nähtub, et Matusebüroode Liidu avalduses toodud väidete kontrollimisel haldusmenetluse käigus ei tuvastatud Matusebüroo Kristin OÜ käitumises konkurentsiseaduse rikkumise tunnuseid KonkS § 4 lg 1 p 1 mõistes.

Konkurentsiseaduse § 13 lg 1 kohaselt omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevatele ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest. KonkS § 16 keelab ühe või mitme ettevõtja poolt turgu valitseva seisundi kuritarvitamise.

Konkurentsiamet järeltab menetluse käigus kogutud teabele tuginedes (tabelis lk 7 väljatoodud turuosade võrdlusest), et kuigi Matusebüroo Kristin OÜ turuosa on üle 40%, mis on suurem kui tema kahel lähimal konkurendil, kelle turuosad on vastavalt [...], ei ole erinevus turuosade vahel nii suur, et võimaldaks Matusebüroo Kristin OÜ-l käituda sõltumatult oma konkurentidest. Ühelgi matusebürool, sealhulgas ka Matusebüroo Kristin OÜ-l ei ole võimalik tõsta oma teenuste hindu sõltumatult konkurentidest, kaotamata seeläbi teenuste ostjaid, s.t käituda sõltumatult ostjatest. Matusebüroode turuosade võrdlusest selgus, et 2004.a võrreldes 2003.a on turuosa kõige rohkem vähenenud Matusebürool Kristin OÜ-l s.o 2,2%, Tallinna Krematooriumi AS-i turuosa vähenenud 0,8% ja samapalju on suurenenud Tallinna Matusebüroo OÜ turuosa. Forsius Holding OÜ turuosa tõus 2004.a võrreldes 2003.a 2,2% ja kolme suurema matusebüroo turuosade suuruse sarnasus näitab, et matuseteenuste turul on tugev konkurents ja ei eksisteeri olulisi barjääre, mistõttu uutel ettevõtjatel on võimalik sellele turule siseneda.

Lähtudes nimetatud põhjustest ei saa Matusebüroo Kristin OÜ lugeda turguvalitsevaks ettevõtjaks KonkS 13 lg 1 tähenduses, mistõttu puudub vajadus analüüsida tema tegevust KonkS § 16 sätestatu osas.

KonkS § 15 annab olulist vahendit omava ettevõtja määratluse, mille kohaselt on olulist vahendit, sealhulgas loomulikku monopoli omav ettevõtja see, kelle omandis, valduses või opereerimisel on võrgustik, infrastruktuur või muu oluline vahend, mida teisel isikul ei ole võimalik või ei ole majanduslikult otstarbeks dubleerida, kuid millele juurdepääsuta või mille olemasoluta ei ole võimalik kaubaturul tegutseda.

Matuseteenuse turul kuulub Tallinna Krematooriumi AS-ile ainus krematoorium Harjumaal. Krematooriumi puhul võib tekkida küsimus, kas tuhandite lüüsi jaoks vajalik ahi on oluline vahend või mitte KonkS §15 mõttes. Matusebüroode Liit arvamuse kohaselt on krematooriumi ehitus jõukohane paljudele ettevõtjatele, investeringute minimaalpiiriks on 2-3 miljonit krooni. Tallinna Ettevõtlusameti seisukoha järgi on turg avatud kõigile. Vastavaid seadmeid toodetakse maailmas mitmete ettevõtete poolt ja vastavalt oma vajadustele on neid võimalik tellida ning osta. Arvestades tuhandite lüüsi pidevat tõusu oleks otstarbekas matusebüroodel vajadusel rajada Harjumaale, lisaks Pärnamäele teisi krematooriume. Kuigi Tallinna Krematooriumi AS-ile kuulub ainus krematoorium Tallinnas jätab Konkurentsiamet selle küsimuse käesolevas menetluses lahtiseks, sest Konkurentsiameti menetluses on Matusebüroo Kristin OÜ kaebus Tallinna Krematooriumi AS-i suhtes turguvalitseva seisundi kuritarvitamises.

08.08.2006 saatis Konkurentsiamet vastavalt haldusmenetluse seaduse § 40 lg-le 1 pooltele käesoleva otsuse eelnõu Matusebüroo Kristin OÜ tegevuse suhtes alustatud haldusmenetluse lõpetamise kohta arvamuse ja vastuväidete esitamiseks.

22.08.2006 teatas e-kirja teel Matusebüroode Liit ja 14.09.2006 teatas Matusebüroo Kristin OÜ, et ei oma vastuväiteid otsuse eelnõu kohta.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 63⁴ lg 1 p-st 1

otsustan:

lõpetada Matusebüroo Kristin OÜ tegevuse suhtes 19.01.2005 Matusebüroode Liit avalduse alusel alustatud haldusmenetlus, seoses konkurentsiseaduse rikkumise tunnuste puudumisega Matusebüroo Kristin OÜ tegevuses.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule 30 päeva jooksul arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Peeter Tammistu

Väljavõte on Konkurentsiameti peadirektori haldusmenetluse lõpetamise 18.06.2006 otsuse nr 43-L originaaliga samane. Väljavõttes on ärisaladuseks loetud teabe asemel kasutatud tähist [...].

19.09.2006
Eneli Org
Konkurentsiameti
peaspetsialist